

Çocukluk Obezitesinin Önleme Uygulamaları Öz Etkililik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Çocukluk Obezitesinin Önleme Uygulamaları Öz Etkililik Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19118>

Özet

Çocukluk Obezitesini Önleme Uygulamaları Öz Etkililik Ölçeği, sağlık profesyonellerinin, özellikle de okul hemşirelerinin, çocukluk obezitesini önlemeye yönelik müdahaleleri ve uygulamaları ne ölçüde başarıyla gerçekleştirebileceklerine dair inançların ölçmek amacıyla uyarlanmış bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, bireylerin belirli bir alandaki performans kapasitelerine olan inançlarını ifade eden **öz etkililik** yapısına odaklanmaktadır. Ölçeğin uyarlanması, Zeynep Büyükbağ tarafından 2019 yılında, **sağlık hizmetleri** alanında, okul hemşirelerinin **Sağlık Geliştirme Modeli** temelindeki uygulamalarını değerlendirmek üzere yapılmıştır. Ölçek, profesyonellerin algıladıkları yarar ve engellerle birlikte öz etkililik düzeylerini saptayarak, eğitim ve müdahale programlarının etkinliğini artırmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Öz etkililik, **çocukluk obezitesi**, önleme, okul hemşiresi, sağlık eğitimi, uyarlama, psikometri.

Yazarlar

Zeynep Büyükbağ

Amaç

Ölçeğin temel amacı, **okul hemşireleri** gibi sağlık alanında çalışan profesyonellerin, çocukluk obezitesinin önlenmesine yönelik spesifik görevleri ve müdahaleleri yerine getirme konusundaki kişisel yeterlilik inançlarını, yani öz etkililik düzeylerini nicel olarak belirlemektir. Bu, hemşirelerin obeziteyi önleme stratejilerini (diyet danışmanlığı, fiziksel aktivite teşviki, aile eğitimi gibi) uygulamadaki güvenlerini ortaya koyarak, eğitim ihtiyaçlarını ve potansiyel uygulama engellerini tespit etmeye yardımcı olur. Ölçek, profesyonellerin **sağlık geliştirme** faaliyetlerine katılım düzeylerini anlamak için kritik bir araç görevi görür.

Yapı

Ölçek, Albert Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramının temel direklerinden biri olan **öz etkililik** (Self-Efficacy) yapısına ölçmektedir. Öz etkililik, bireyin belirli sonuçlar elde etmek için gerekli eylemleri organize etme ve yürütme yeteneğine olan inancıdır. Bu ölçek alanında yapılmış, özellikle okul ortamında veya sağlık merkezlerinde **çocukluk obezitesini** önlemeye yönelik uygulamalarla ilişkilidir.

Ölçek maddeleri genellikle dört temel bilgi kaynağına yansıtılan alanları kapsar: başarı performans deneyimleri, vekaleten deneyimler (model alma), sosyal ikna ve fizyolojik/duygusal durumlar. Çocukluk obezitesinin önlenmesi, multidisipliner bir yaklaşıma gerektirdiğinden, ölçek

maddeleri muhtemelen beslenme eğitimi, fiziksel aktivite programlarının yönetimi ve ebeveyn katılımının sağlama gibi alt boyutları içermektedir.

Geçerlik

Kaynak referansta geçerlik bilgisi açıkça belirtilmemiş olsa da, Zeynep Büyükbağ tarafından gerçekleştirilen yüksek lisans tezi (2019), ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmasıdır. Uyarlama çalışmalarıyla geçerlik, genellikle dilsel ve kültürel eşdeğerlik, kapsam geçerliği (uzman görüşleri) ve yapı geçerliği (faktör analizi) yöntemleriyle sağlanır.

Uyarlama çalışmasının tam metninde, ölçeğin hedef popülasyon olan okul hemşirelerinin görev tanrımlarına uygun olarak **kapsam geçerliği** analizlerinin yapıldığı varsayılmaktadır. Ölçeğin orijinal yapılarının Türkçe örnekleme de korunup korunmadığını belirlemek için yapı geçerliği çalışmaları (açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri) uygulanması olmalıdır. Detaylı geçerlik analizleri için yazarın tezine başvurulması gerekmektedir.

Güvenirlilik

Kaynak referansta güvenirlik bilgisi de belirtilmemiştir. Ancak, uyarlama çalışmalarıyla ölçeğin iç tutarlılığı (genellikle **Cronbach Alfa** katsayısıyla) ve test-tekrar test güvenirliğini incelemek standart prosedürlerdir.

Öz etkililik ölçeklerinin güvenilirliği, genellikle yüksek iç tutarlılık değerleri gösterir, çünkü aynı yapıya ilişkin inançlar tutarlı olma eğilimindedir. Ölçeğin Türkçe versiyonunun güvenirlik katsayıları, uyarlama tezinin metodoloji bölümünde yer almaktadır ve bu katsayılar, ölçeğin tutarlı ve istikrarlı ölçümler yapma yeteneğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Bu ölçek bir uyarlama olduğu için, orijinal ölçeğin faktör yapısının Türk kültürüne ve hedef gruba (okul hemşireleri) uygunluğunu test etmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Genellikle, Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ile madde yapısı incelenir ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile orijinal modelin uyumu test edilir.

Öz etkililik ölçekleri genellikle tek boyutlu olarak tasarlanabilse de, obezite önleme uygulamalarının farklı alt alanları (beslenme, egzersiz, aile katılımı) mevcutsa, çok faktörlü bir yapı da ortaya çıkabilir. Zeynep Büyükbağ'ın tezinde, ölçeğin kaç faktör altında toplandığı ve bu faktörlerin toplam varyansın ne kadarını açıkladığına dair istatistiksel sonuçlar sunulmuştur.

Enstrüman

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon) çalışması sonucu elde edilen öz bildirim ölçeği.

Format: Kaynakta derecelendirme bilgisi verilmemiştir, ancak öz etkililik ölçekleri genellikle Likert tipi bir derecelendirme formatı (örneğin, 5'li veya 7'li skalada "Hiç güvenmiyorum"dan "Tamamen güveniyorum"a) kullanılır.

Language Available: Türkçe.

Population Group: Sağlık Profesyonelleri, özellikle **Okul Hemşireleri**.

Age Group: Çalışan yetişkinler (Okul Hemşireleri).

Population Details: Ölçek, okul hemşiresinin obeziteyi önleme uygulamalarındaki öz yeterliliğini ölçmek üzere Marmara Üniversitesi'nde yürütülen yüksek lisans tezi kapsamında kullanılmıştır.

Test Methodology: Kantitatif araştırma yöntemleri kullanılarak anket yoluyla öz bildirim verileri toplanmıştır. Uygulama genellikle bireysel veya grup halinde, kağıt-kalem veya dijital formatta gerçekleştirilebilir.

Anahtar Kelimeler

Öz yeterlilik, çocuk sağlığı, hemşirelik, obezite, psikometrik özellikler, Likert ölçeği, uyarlama.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

İzinler: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Zeynep Büyükbaşı ile iletişime geçilmesi önerilmektedir. Ticari olmayan, akademik araştırmalar için izin genellikle yazarın takdirindedir.

Ücret: Ölçeğin akademik çalışmalarda kullanımı genellikle ücretsizdir, ancak bu durum yazarın politikasına bağlıdır.

Test Yılı: Ölçeğin uyarlama çalışması 2019 yılında tamamlanmıştır.

Kaynaklar

Büyükbaşı, Z. (2019). *Okul hemşiresinin sağlığı geliştirme modeli temelli çocukluk obezitesini önlemeye yönelik uygulamaları, öz etkililik düzeyleri, algıladıkları yarar ve engeller* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Çocukluk Obezitesinin Önleme Uygulamaları Öz Etkililik Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, uyarılma çalışmasının tam metninde yer almaktadır. Ölçeğin orijinal PDF dokümanı aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

The original PDF can be downloaded here: cocukluk-obezitesini-onleme-uygulamalari-oz-etkililik-olcegi-toad.pdf

ARABPSYCHOLOGY.COM